

Minister van Justitie
E.M.H. Hirsch Ballin
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Afdeling Nederland
Keizersgracht 177
Postbus 1968
1000 BZ Amsterdam
T 020 626 44 36
F 020 624 08 89
E amnesty@amnesty.nl
I www.amnesty.nl
Postbank 454 000

Datum
27 augustus 2007

Onderwerp
Frontex en snelle interventieteams

Ons kenmerk
Dir/en/2007/209

Uw kenmerk

Geachte heer Hirsch Ballin,

Op 4 juni jl. heeft u een brief gestuurd aan de Voorzitter van de Tweede Kamer (kamerstuk 23 490, nr. 458).

In de brief geeft u een toelichting van het tableau van het Europees Agentschap voor het Beheer van de Operationele Samenwerking aan de Buitengrenzen van de lidstaten van de Europese Unie (Frontex). In de brief komt naar voren dat tot oprichting van snelle grensinterventieteams is besloten 'mede in het licht van de tragedies als gevolg van de illegale migratie over zee aan de zuidgrenzen van de Unie.'

Amnesty International is evenals de regering verontrust over het feit dat er zoveel mensen zijn die letterlijk hun leven op het spel zetten en ook hebben verloren door de gevaarlijke reis vanuit Afrika naar Europa te ondernemen op gammele en overvolle bootjes.

Amnesty International maakt zich ernstige zorgen over de wijze waarop operaties in het Middellandse Zeegebied en langs de westkust van Afrika plaatsvinden om migratie tegen te gaan.

1. *Procedure mogelijkheden*

De grootste vraag die Amnesty International heeft, is de vraag hoe de lidstaten bij de activiteiten van Frontex en de implementatie van de snelle grensinterventieteams hun verplichtingen inzake internationale bescherming, non-discriminatie en non-refoulement zullen eerbiedigen. Daaraan gekoppeld is de vraag hoe de vreemdelingen, die in hun overtocht worden belemmerd, effectief kunnen klagen over de wijze waarop zij zijn behandeld.

Een volgende vraag betreft de verhouding tussen de activiteiten die in het kader van Frontex worden verricht en hetgeen in het Groenboek van de Europese Commissie van 6 juni 2007 (COM (2007) 301 definitief) naar voren komt. Onder 5.3 van het Groenboek staat: 'Een ander belangrijk aspect van de externe dimensie van het asielbeleid is het omgaan met gemengde migratiestromen: de migratiestromen aan de buitengrenzen van de lidstaten omvatten immers zowel illegale immigranten als personen die bescherming nodig hebben. Bij het aanpakken van dit probleem moet de toegang tot bescherming aan de buitengrenzen gewaarborgd blijven en worden verbeterd.' In hoeverre is er hier sprake van een verbetering?

2. *Als vluchtelingen geïdentificeerd?*

Amnesty International is een onafhankelijke en onpartijdige organisatie die de naleving van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens nastreeft. Zij voert actie voor beëindiging van ernstige schendingen van het recht op leven, van het recht niet te worden gemarteld, van het recht op vrijheid van geweten en van meningsuiting en van het recht niet te worden gediscrimineerd.

Met betrekking tot de gezamenlijke acties die onder coördinatie van het agentschap worden georganiseerd, laat u weten dat deze zijn omkleed met juridische waarborgen, onder meer met het oog op de bescherming van vluchtelingen, zonder verder daarop in te gaan.

Amnesty International heeft kennis genomen van artikel 2 van de RABIT-verordening van 11 juli 2007 (verordening EG 863/2007) waarin in algemene bewoordingen de verplichting is opgenomen de rechten van vluchtelingen te respecteren, maar dat maakt niet veel duidelijk. Heeft Nederland bijgedragen aan de zogenaamde asylum expert teams? Zijn deze teams al operationeel? Hoeveel ambtenaren worden door Nederland ter beschikking gesteld? Op welke manier gaat Nederland reëel bijdragen aan het beschermingsvraagstuk in het kader van Frontex operaties?

Amnesty International vraagt u om in detail uit te leggen hoe deze bescherming in de praktijk gewaarborgd wordt.

In het Jaarlijks Rapport van Frontex (2006) wordt niet gemeld of er asielzoekers en dus mogelijke vluchtelingen onderschept worden in de operaties die door het agentschap gecoördineerd worden. Tijdens het Algemeen Overleg in de Tweede Kamer van 22 mei jl. zei u niet te beschikken over cijfers over het aantal asielverzoeken dat is ingediend tijdens operaties van Frontex.

Tijdens een van de Frontex acties werd de controle in de territoriale wateren van Senegal en Mauritanië verricht, in nauwe samenwerking met de lokale autoriteiten. Doel van de actie was het onderscheppen van de vaartuigen voordat zij de territoriale wateren van de Afrikaanse landen hadden verlaten. Volgens het Frontex rapport is aan 3887 illegale migranten de doorvaart belemmerd.

Uit de rapportage blijkt niet dat de mensen geïdentificeerd zijn en het kan dus niet vastgesteld worden of er ook vluchtelingen waren.

Gaan de EU-lidstaten die aan de Frontex operaties meedoen er van uit dat vluchtelingen hun asielverzoek kunnen indienen in de landen waar zij naartoe teruggestuurd zijn? Zijn hun rechten in deze landen onder het internationale recht afdoende gewaarborgd? Geconstateerd moet worden dat aan hen effectief de mogelijkheid asiel aan te vragen werd ontzegd.

Amnesty International wil benadrukken dat onder degenen die met boten het Afrikaanse continent verlaten zich wel degelijk personen kunnen bevinden die voor internationale bescherming in aanmerking komen, zoals bijvoorbeeld Eritreers, Ivorianen en Somaliërs.

3. Samenwerking met Afrikaanse landen

In het kader van de controle van de buitengrenzen worden er met Noord-Afrikaanse en West-Afrikaanse landen overeenkomsten gesloten.

Dat roept bij Amnesty International de vraag op of er verdragen worden gesloten met landen die geen partij bij het Vluchtelingenverdrag zijn? Zo ja, op welke wijze is dan gegarandeerd dat een asielverzoek kan worden ingediend en behandeld?

Uit de stukken blijkt dat er ook geprobeerd is van Libië toestemming te verkrijgen om in hun territoriale wateren van Libië te controleren. Het sluiten van overeenkomst met Libië inzake mogelijk asielzoekers vreemdelingen baart zorgen.

Volgens een Urgent Action van Amnesty International d.d. 13 juli jl. hebben de Libische autoriteiten besloten om alle irreguliere migranten uit te zetten, met een specifieke verwijzing naar Eritrese onderdanen. Er zouden momenteel ten minste 500 Eritreers gedetineerd zijn in Libië. Tientallen van hen zouden zijn gearresteerd nadat ze onderschept waren in de Middellandse zee door Libische schepen. Amnesty International vreest dat als Eritreers worden uitgezet naar hun land van herkomst, zij zullen worden opgepakt en gemarteld als straf voor het "verraden" van het land of omdat zij zich aan de militaire dienstplicht hebben onttrokken. Ze zouden geen medische zorg krijgen en in incommunicado detentie voor onbepaalde tijd zitten zonder aanklacht of proces.

Het feit dat Libië geen toestemming heeft gegeven om in haar territoriale wateren Frontex activiteiten te verrichten neemt onze zorgen niet weg. De EU-lidstaten waren kennelijk bereid met de Libische overheid samen te gaan werken met als gevolg dat asielzoekende vreemdelingen zich gedwongen zouden zien terug te keren naar Libië.

Die bereidheid bestaat nog steeds en komt tot uitdrukking in het Memorandum sur les relations entre la Libye et L'Union Europeenne van 23 juli 2007. Wij wijzen erop dat Libië geen partij bij het Vluchtelingenverdrag is en geen formeel samenwerkingsverband heeft gesloten met de UNHCR. Daarenboven heeft Libië geen nationale wet- noch regelgeving met betrekking tot asielzoekers.

4. Migratie en ontwikkelingssamenwerking

Amnesty International erkent de bevoegdheid van staten om migratie te controleren. Het lijkt ons echter niet effectief mensen tegen te houden en terug te sturen zonder strategisch plan met betrekking tot migratie. Het antwoord op migratiedruk kan niet slechts controle gericht zijn. Het risico is immers aanwezig dat de betrokken personen andere eveneens gevaarlijke routes gaan afleggen om Europa binnen te komen.

Amnesty International blijft hopen dat de lidstaten en de Commissie van de Europese Unie met voorstellen zullen komen waaruit naar voren komt hoe de EU wil bijdragen aan het oplossen van de oorzaken van de gedwongen migratie. Wij kijken met grote verwachting uit naar de verdere gedachteontwikkeling met betrekking tot het thema 'migratie en ontwikkelingssamenwerking'.

Concluderend

Amnesty International is van mening dat de EU met Frontex ten onrechte slechts de blik heeft gericht op controleactiviteiten.

Er is ten onrechte geen aandacht voor de wijze waarop de betrokken Afrikaanse landen omgaan met personen die in aanmerking kunnen komen voor internationale bescherming.

Amnesty International acht – indien er geen asielprocedure wordt aangeboden - het gevaar zeer groot aanwezig dat Nederland zich schuldig maakt aan direct dan wel indirect refoulement.

Een kopie van dit schrijven doen wij heden toekomen aan de Minister voor Ontwikkelingssamenwerking, de Staatssecretaris van Justitie en tevens aan leden van de Vaste Kamercommissie voor Justitie.

Hoogachtend,

Eduard Nazarski
Algemeen directeur